

Koulujen maatalousteemapäivät 2023–2024

Kooste Luonnonvarakeskuksen ARMI- ja MURU-hankkeiden ja Maaseutuammattiin ry:n järjestämistä maatalousteemapäivistä Pohjois-Savossa.

Riitta Savikko ja Niina Mäntyniemi (toim.)

Viittausohje:

Savikko, R. & Mäntyniemi, N. (toim.) 2025. Koulujen maatalousteemapäivät 2023–2024. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 47 s.

Pääkirjoittajan ORCID ID, <https://orcid.org/0009-0007-5377-3137>

Tekstit:

Riitta Savikko, Luonnonvarakeskus (kokoaminen)

Niina Mäntyniemi, Maaseutuammattiin ry (suuri osa teemapäiväkuvauksien teksteistä)

Mira Siikalahti (ent. Haapalainen), Luonnonvarakeskus (2023) (Luke Maaningan vierailuista kertovat tekstit)

Elina Virkkunen, Luonnonvarakeskus (viimeistely ja ulkoasu)

Johdanto:

Hanna Kekkonen, Karoliina Rimhanen, Riitta Savikko, Elina Virkkunen, Luonnonvarakeskus

Niina Mäntyniemi, Maaseutuammattiin ry

Työpajakonseptien kuvaukset (työpajojen vetäjät):

Mira Siikalahti (ent. Haapalainen), Arja Louhisuo (ent. Mustonen), Elina Nurmi, Sari Kajava, Annu Palmio, Kati Rikala, Juliana Roivainen, Riitta Savikko, Aleksi Sirkka, Elina Virkkunen, Luonnonvarakeskus

Anna Korhonen, Hertta Mikkonen, ProAgria Itä-Suomi

Niina Mäntyniemi, Maaseutuammattiin ry

Lasten tiedeviikon esittelypisteen esittelyteksti:

Aava Asikainen, Kaisa Kuoppala, Sakari Raiskio, Riitta Savikko, Luonnonvarakeskus

ISBN 978-952-419-044-2 (Verkkójulkaisu)

URN <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-419-044-2>

Copyright: Luonnonvarakeskus (Luke)

Kirjoittajat: Riitta Savikko ja Niina Mäntyniemi (toim.)

Julkaisuvuosi: 2025

Kannen kuva: Niina Mäntyniemi, Maaseutuammattiin ry

Tiivistelmä

Riitta Savikko (toim.)

Luonnonvarakeskus (Luke), Jokioinen

Kuudella Pohjois-Savon peruskoululla järjestettiin vuosina 2023–2024 maatalousaiheisia monialaisia oppimiskokonaisuuksia (MOK). Mahdollisuutta tarjottiin kaikille Pohjois-Savon yläkouluille. Tavoitteena oli lisätä lasten ja nuorten ymmärrystä ruuantuotannosta ja maataloudessa kehitetyistä ratkaisuksista ympäristökysymyksiin sekä myös tietämystä maataloudesta ammattina. Maatalousteemapäivät järjesti Luonnonvarakeskuksen ARMI-hanke (Alueelliset ratkaisukeinot eloperäisten maatalousmaidon ilmastovaikutusten hillitsemisessä) ja tiedonvälityshanke MURU (Ilmastoviisas ja muutosjoustava ruokajärjestelmä pellolta kuluttajalle -valtakunnallinen maaseutuhanke) yhdessä Maaseutuammattiin ry:n kanssa.

Kouluilla pidettiin maatalous- ja maaseutuaiheisia toiminnallisuuteen keskittyviä työpajoja ja opetustuokioita. Työpajojen aiheita olivat hieman kouluittain vaihdellen lehmä – lehmän elämä ja maidontuotanto, viljelykasvit ja niistä valmistettavat tuotteet, maaperä, marjat ja vihannekset, kylvö ja istutus, ilmastonmuutos, maatalousluonnon monimuotoisuus sekä maatilakokonaisuuden hahmottaminen. Oppilaat tutustuivat opintoretkillä lähiseudun maaseutuyrityksiin, kuten kotieläintiloihin, kasvinviljelytiloihin ja muihin maatalousyrityksiin. Osa ryhmistä kävi myös Luonnonvarakeskuksen Maaningan toimipaikassa tutustumassa maataloustutkimukseen. Teemapäiviin osallistui kaikkiaan 960 oppilasta luokilta 7–9 ja yhtenäiskouluista luokilta 1–9.

Päivien järjestämiseen tarvittiin monen tahon yhteistyötä unohtamatta koulujen tärkeää panosta. Maaseutuammattiin ry:n osaaminen koulu yhteistyöstä, opintoretkien järjestämisestä ja alueen paikallistuntemuksesta oli maatalousteemapäivien toteuttamismahdollisuuden ja onnistumisen kannalta aivan ratkaisevaa. Työpajojen vetäjät työskentelivät muun muassa maataloustutkimuksessa ja neuvonnassa. Oppilailta saadun palautteen perusteella MOK-työskentely oli mieluisaa vaihtelua koulutyöhön ja toiminnallisuudesta ja eläintilavierailuista pidettiin paljon. Tekemisen lomassa oppilaat saivat hieman syvemmän käsityksen ruuan alkuperästä, maatalouteen liittyvistä ammateista ja ruuan matkasta kuluttajan pöytään.

Pohjois-Savon maatalousteemapäivien lisäksi raportissa kuvataan lyhyesti Hämeessä Jokioisilla Elonkiertopuistossa syksyllä 2024 järjestetyn Lasten tiedeviikon yksi maatalousteemainen rastipiste. Lasten tiedeviikon järjesti Elonkierron Ystävät ry ja tapahtumassa yhtä maatalousteemaista tehtävapistettä piti MURU-hanke.

Asiasanat: koulu yhteistyö, maatalous, maatilavierailu, työpaja, toiminnallisuus, maatalousteemapäivä, MOK, monialainen oppimiskokonaisuus, maaseutuammatit, ruokakasvatus

Sisällys

1. Johdanto	4
2. Peruskoulujen maatalousteemapäivien antia	6
2.1. Lapinlahti 7.9.2023	6
2.2. Joroinen 3.10. ja 5.10.2023.....	8
2.3. Suonenjoki 13.-14.12.2023.....	9
2.4. Pielavesi 19.-20.12.2023	12
2.5. Siilinjärvi tammi-helmikuu 2024	13
2.6. Pielavesi 28.-29.5.2024.....	14
2.7. Kuopio 12.-13.8.2024	16
2.8. Jokioisten Elonkierto-puiston Lasten tiedeviikko 2024.....	17
3. Konseptien kuvaus.....	19
3.1. Lehmätyöpaja.....	19
3.2. Maaperäpaja.....	22
3.3. Viljelykasvityöpaja	23
3.4. Istutuspajat.....	26
3.5. Herneiden kylväminen ja versojen kasvatus	29
3.6. Ilmastonmuutostyöpaja	29
3.7. Unelmien maatala -työpaja.....	30
3.8. Maatalousluonnon monimuotoisuus -työpaja.....	32
4. Ajatuksia MOK-konseptista	34
Liitteet	36

1. Johdanto

Luonnonvarakeskuksen ARMI-hankkeen (Alueelliset ratkaisukeinot eloperäisten maatalousmaiden ilmastovaikutusten hillitsemisessä) hankesuunnitelmassa yhtenä tavoitteena oli tutkijoiden hyödyntäminen osana koulujen monialaisia oppimiskokonaisuuksia (MOK). Koulut toteuttavat MOKkeja eri tavoin, mutta yksi yleinen muoto on teemaviikko tai teemapäivä. Hankkeessa päädyttiin tarjoamaan peruskouluille koululaisten maatalouteen tutustumisen teemapäiviä. Yhteistyökumppaniksi ostopalveluna tähän toimintaan pyydettiin Maaseutuammattiin ry, jolla on yli 15 vuoden kokemus peruskoululaisten ja lukiolaisten maatilavierailujen ja luonnonvara-alan koulutuspaikkaesittelyjen järjestämisestä. MaatalousMOK-konseptia lähdettiin kehittelemään yhdessä keväällä 2023 ja sen toiminta-alueeksi tuli Pohjois-Savo, jossa sekä Maaseutuammattiin ry että ARMI-hanke toimivat.

Huhtikuussa 2023 kaikille Pohjois-Savon peruskouluille lähetettiin mainos maatalousteemapäivän mahdollisuudesta lukuvuonna 2023–2024. Kuusi koulua kiinnostui. Koska koulumäärä on ennakoitua suurempi ja osa kouluista suuria (esimerkiksi vuosiluokka 200 oppilasta), pyydettiin toimintaan mukaan myös Luonnonvarakeskuksen tiedonvälityshanke MURU (Ilmastoviisas ja muutosjoustava ruokajärjestelmä pellolta kuluttajalle -valtakunnallinen maaseutuhanke). Hankeyhteistyöllä resurssit saatiin paremmin riittämään kysyntään.

Sekä ARMI- että MURU-hankeissa haluttiin lisätä lasten ja nuorten ymmärrystä ruuantuotannosta ja maataloudessa kehitetyistä ratkaisuista ympäristökysymyksiin sekä myös tietämystä maataloudesta ammattina. ARMI-hankeissa haaveiltiin alun perin turvepeltokysymysten esiin nostosta koulutasollakin. Sittemmin huomattiin, että peruskoulussa se on liian yksityiskohtiin menevä ja vaikea teema, ja pitää aloittaa yleisemmän tason maatalous- ja maaperä- ja ilmastotiedosta. Maatalousteemapäiviin eri kouluissa osallistuneiden oppilaiden määrät on kuvattu taulukossa 1.

Taulukko 1. Maatalousteemapäivien osallistujamäärät

pvm	paikkakunta	koulu	oppilasmäärä
7.9.2023	Lapinlahti	Varpaisjärven koulu	190 (1–9 lk)
3.10. ja 5.10.2023	Joroinen	Joroisten yhtenäis-koulu	50 (7 lk) ja 30 (4 lk)
13.12. ja 14.12.2023	Suonenjoki	Suonenjoen yhtenäis-koulu, Lintharjun koulu	90 (9 lk) ja 90 (8 lk)
19.12. ja 20.12.2023	Pielavesi	Pielaveden yhtenäis-koulu	30 (7-, 8- ja 9-luokkalai-set saivat valita itse MOK-teeman monesta vaihtoehdosta)
23.1., 26.1., 30.1. ja 2.2. maatilavierailut luokittain ja 9.2.2024 kaikki oppilaat vierailiivat Luken Maaningan toimipaikalla	Siilinjärvi	Ahmon koulu	180 (7 lk)
28.-29.5.2024	Pielavesi	Pielaveden yhtenäis-koulu	30 (7-, 8- ja 9-luokkalai-set saivat valita itse MOK-teeman monesta vaihtoehdosta)
12-13.8.2024	Kuopio	Minna Canthin koulu	270 (9 lk)
		yhteensä	960 oppilasta

Kaikista Pohjois-Savon maatalousteemapäivistä on kirjoitettu blogit. Ne löytyvät osoitteesta <https://www.ilmastoviisas.fi/kouluyhteisty/>. Blogieja on markkinoitu MURU-hankkeen ilmas-touutiskirjeessä ja ARMI-hankkeen hankesivulla.

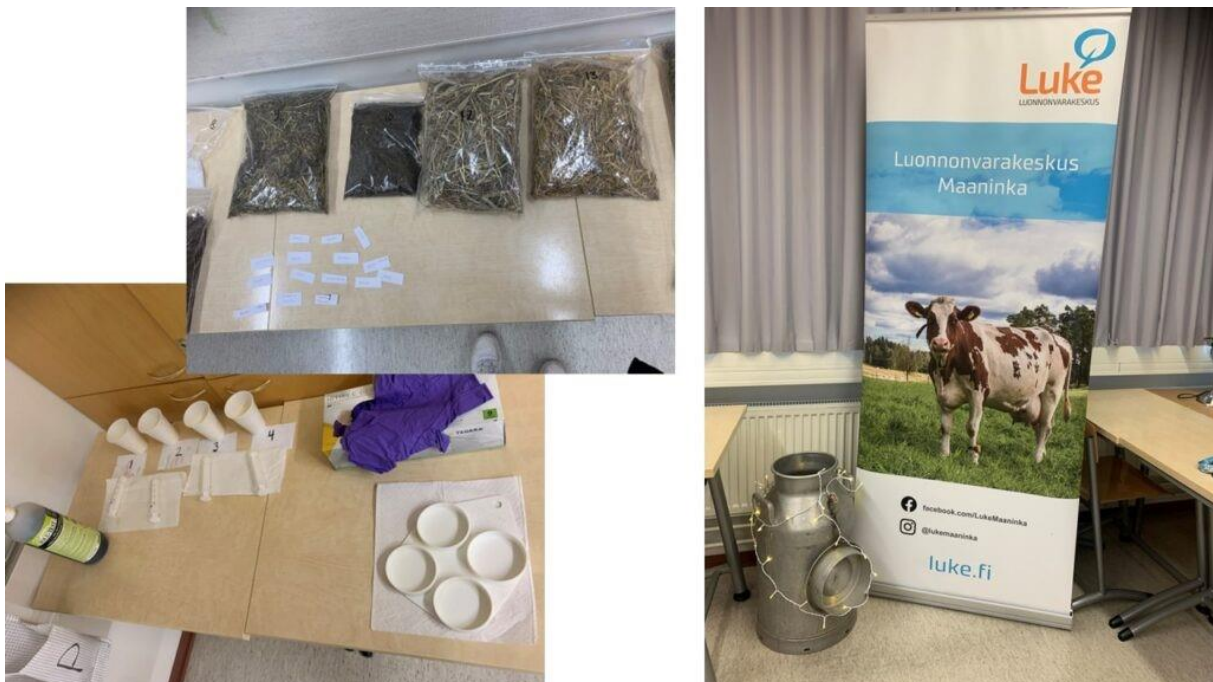
Pohjois-Savon maatalousteemapäivien lisäksi raportissa kuvataan lyhyesti Hämeessä Jokioi-silla Elonkiertopuistossa syksyllä 2024 järjestetyn Lasten tiedeviikon yksi maatalousteemainen rastipiste. Lasten tiedeviikon järjesti Elonkierron Ystävät ry ja tapahtumassa yhtä maatalous-teemaista tehtäväpistettä piti Luonnonvarakeskuksen MURU-hanke.

2. Peruskoulujen maatalousteemapäivien antia

2.1. Lapinlahti 7.9.2023

Lapinlahden teemapäivä pidettiin Varpaisjärven koululla 7.9.2023. Teemapäivä oli osa koulun Kotikuntana Lapinlahti -monialaista oppimiskokonaisuutta. Yhtenäiskoulun 1–3-luokkalaiset viettivät aamupäivän Ruostepuron tilalla maatalan toimintaan tutustuen ja monenlaisen piha-puuhan parissa. 4–9-luokkalaisilla aamupäivä kului työpajoissa, joiden aiheina olivat lehmä, maaperä, viljat, ilmasto ja puutarhatyöt. Iltapäivällä isommat oppilaat suuntasivat lähialueen maataloille, vierailukohteina oli mukana maitotiloja, emolehmätila, hiekokasvattamo ja lammastila, tarkemmin Korholan tila, Alapihan tila, Murtomäen tila, Rastinlahden tila, Mattilan maitotila ja Lammastila Haukivilla.

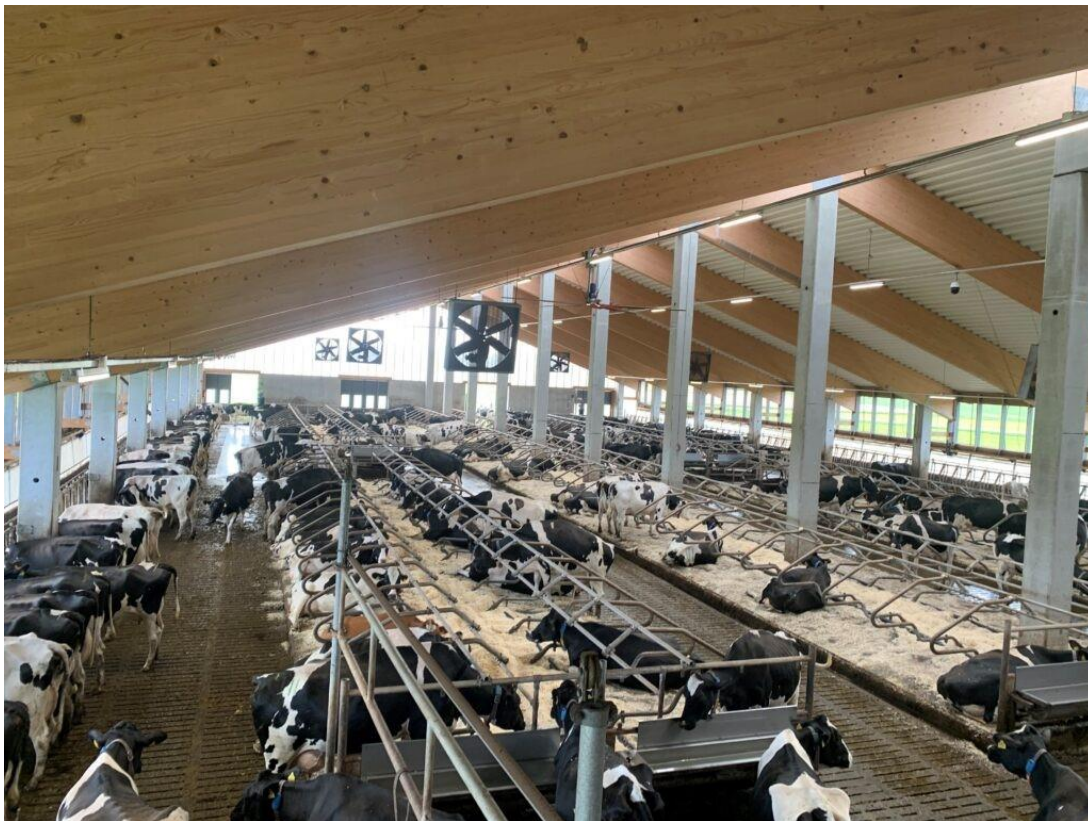
Teemapäivään osallistui kaikkiaan noin 190 lasta. Peltojen maalajeista lapsille työpajaa veti Arja Mustonen Luonnonvarakeskuksesta, Siinä lapset pääsivät tutustumaan erilaisiin maalajeihin ja mittaamaan pH:ta. Lehmätyöpajassa lapsille oli monenlaisia toimintapisteitä ja sitä veti Mira Haapalainen Luonnonvarakeskuksesta. Viljelykasvialheista työpajaa vetivät Niina Mäntyniemi Maaseutuammattiin ry:stä ja Riitta Savikko Lukesta. Pajassa tutustuttiin yleisimpiin viljoihin, niistä tehtäviin ruokiin ja tehtiin pieniä tutkimuksia. Ilmastotyöpajassa kerrottiin ja keskusteltiin ilmastomuutoksesta maatalousnäkökulmasta. Pajaa veti Riitta Savikko. Puutarhapajassa lapset saivat istuttaa koulun pihaan marjapensaasia, maistella marjoja ja kylvää herneitä versokasvatukseen kotiin Pajaa veti Kati Rikala Luonnonvarakeskuksesta.

Kuva 1 a, b ja c. Lapinlahden lehmätyöpajan toimintapisteitä. Lehmätyöpajaa veti Mira Haapalainen (nyk. Siikalahti) Luonnonvarakeskuksesta. Kuvat: Mira Haapalainen/Luke

Kuva 2. Lapinlahdella peltojen maalajeista lapsille työpajaa veti Arja Mustonen (nyk. Louhisuo) Luonnonvarakeskuksesta. Kuva: Niina Mäntyniemi/Maaseutuammattiin ry.

Kuva 3. Varpaisjärven koulun 9-luokkalaiset vierailivat Mattilan maitotilalla. Kuva: Mira Haapalainen/Luke.

2.2. Joroinen 3.10. ja 5.10.2023

Joroisten yhtenäiskoulun 4- ja 7-luokkalaisilla monialaisen oppimiskokonaisuuden teemana oli ruoka. Tiistaina 3.10.2023 ohjelmassa oli viljelykasvi-, maaperä-, lehmä-, ilmasto- ja istutus-työpajat. Työpajat olivat muutoin samantapaisia kuin aiemmin Lapinlahdella, mutta istutus-työpajassa lapset pääsivät istuttamaan koulun pihaan kasvulavaan kukkasipuleita ja kylvämään herneitä versokasvatukseen kotiin. Työpaja oli opettajavetoinen. Tiistai-iltapäivällä seitsemäsluokkalaisten vierailivat joko Tuomaan Highland -tilalla, Kolmalan tilalla tai SuhosFarmi Oy:llä. Torstaina 5.10.2023 ohjelma jatkui nelosluokkalaisten maatilavierailulla Kolmalan tilalla. Tilaan tutustumisen lisäksi nelosluokkalaisten pääsivät kokeilemaan lypsämistä ja testaamaan polku-traktoreiden kiihtyvyyttä. Joroisten yhtenäiskoulun 4- ja 7-luokkalaisten osallistui teemapäivään kaikkiaan noin 80.

Kuva 4 a, b ja c. Luonnonvarakeskuksen tutkijan Mira Haapalaisen Joroisissa vetämän lehmä-työpajan antia. Kuvat: Niina Mäntyniemi/Maaseutuammattiin ry:

Kuva 5 a ja b. Joroisissa 7C pääsi vierailulle Tuomaan Highland -tilalle, jossa tilan isäntä kertoi ylämaankarjan elämästä ja hoidosta. Kolmalan tilalla saatiin rapsutella emolehmiä. Kuvat: Riitta Savikko/Luke ja Niina Mäntyniemi/Maaseutuammattiin ry.

2.3. Suonenjoki 13.–14.12.2023

Suonenjoen yhtenäiskoululla vietettiin 13.-14.12.2023 maatalousteemapäiviä. Keskiviikkona oli yhdeksäsluokkalaisten maatalousteemapäivä ja torstaina teemaan pääsivät tutustumaan kahdeksäsluokkalaisten.

Teemapäivinä aamupäivän ohjelmassa oli työpajoja ja iltapäivällä päästiin vierailemaan maatiloille.

Työpajoissa teemoina ja vetäjinä olivat

- Viljat, vetäjänä Elina Virkkunen Luonnonvarakeskuksesta
- Marja- ja vihannestuotanto, vetäjänä Kati Rikala Luonnonvarakeskuksesta
- Lehmän elämä ja maidontuotanto, vetäjänä Mira Haapalainen Luonnonvarakeskuksesta
- Maatalousluonnon monimuotoisuus, vetäjänä Kukka Koskinen Maa- ja kotitalousnaisista
- Unelmien maatila, vetäjänä Hertta Mikkonen ProAgria Itä-Suomesta

Työpajoissa tietoisuuksien lisäksi päästiin laittamaan sormet multa herneitten kylvössä, tekemään maidolle lettupannutestiä ja maistelemaan viljatuotteita. Yhdeksäsluokkalaisten opintoretkillä vierailukohteina olivat Suihkosten maitotila ja Savon Salaoja Oy Suonenjoelta sekä Vanhatalon ja Valolan tilat Rautalammilla. Kahdeksäsluokkalaisten vierailukohteina olivat Lehtolan emolehmiätila ja Valolan maitotila Rautalammilla, Jääskelän maitotila Suonenjoella sekä Mäkelän Highland -tila Karttussa.

Kuva 6 a ja b. Suonenjoen työpajojen antia: Herneen kylvöä versokasvatukseen ja maidon lettupannutestiä. Kuvat: Niina Mäntyniemi/Maaseutuammattiin ry.

Kuva 7 a ja b. Suonenjoen työpajojen antia: vihannesten tunnistusta ja viljoista tehtyjä elintarvikkeita. Kuvat: Niina Mäntyniemi/Maaseutuammattiin ry.

Kuva 8 a-f. Maatilavierailuiden antia. Kuvat: Niina Mäntyniemi/Maaseutuammattiin ry.

2.4. Pielavesi 19.–20.12.2023

Pielaveden yhtenäiskoululla vietettiin maatalousteemapäiviä joulua edeltävällä viikolla. Tiistaina 19.12. maataloutteen tutustuttiin koululla työpajoissa. Keskiviikkona suunnattiin tutustumaan maataloutteen Luonnonvarakeskuksen Maaningan toimipisteeseen sekä maitotiloille. Oppilaat olivat saaneet valita teemapäivien ohjelmaa monesta vaihtoehdosta, maatalousteema oli ollut suosituimpien joukossa. Työpajapäivä alkoi yhteisellä aloitustunnilla, jossa kerrottiin teemapäivien ohjelmasta, työpajavetäjät esittäytyivät ja kertoivat omasta koulutustaustastaan ja työstään. Oppilaat pääsivät kuulemaan myös Luonnonvarakeskuksen ja Maaseutuammattiin ry:n toiminnasta.

Työpajojen teemat ja vetäjät olivat

- viljat, vetäjänä Elina Nurmi Luonnonvarakeskuksesta
- lehmän elämä ja maidontuotanto, vetäjänä Mira Haapalainen Luonnonvarakeskuksesta
- maatalousluonnon monimuotoisuus, vetäjänä Kukka Koskinen Maa- ja kotitalousnaisista
- unelmien maatila, vetäjänä Hertta Mikkonen ProAgria Itä-Suomesta

Keskiviikkona tutustuttiin Luonnonvarakeskuksen Maaningan toimipaikkaan. Johtava tutkija Perttu Virkajärvi kertoi Halolassa tehtävästä tutkimuksesta. Tutustumiskierroksella päästiin pihpahtamaan tutkimusnavetalla, lysimetrikentällä ja koepuimalalla. Eväiden syönnin jälkeen suunnattiin maitotiloille. Koululaiset pääsivät tutustumaan maatilan toimintaan ja eläimiin Pasi ja Laura Kolehmaisen maitotilalla ja Jauhiaisten maitotilalla.

Kuva 9 a, b ja c. Pielavedellä viljapajassa tutustuttiin Suomen peltojen yleisimpiin viljoihin, kylvettiin herneitä versokasvatukseen ja tehtiin mittaustehtäviä. Kuvat: Niina Mäntyniemi/Maaseutuammattiin ry

Kuva 10 a ja b. Maatalousalan tutkimukseen tutustuttiin Luonnonvarakeskuksen Maaningan toimipaikassa. **Kuva 10 c** Teemapäivän aikana päästiin käymään myös maitotilalla. Kuvat: Niina Mäntyniemi/Maaseutuammattiin ry

2.5. Siilinjärvi tammi-helmikuu 2024

Ahmon koulun maatalousteemainen monialainen oppimiskokonaisuus (MOK) oli suunnattu seitsemäsluokkalaisille. MOK koostui vierailuista maataloilta ja vierailusta Luonnonvarakeskuksen Maaningan toimipaikkaan. Koska vuosiluokalla on 180 oppilasta, toteutettiin maatilavierailut monena eri päivänä ja monelle eri tilakohteelle. Kukin rinnakkaisluokka vieraili omissa maatilakohteissa 23.1., 26.1., 30.1. ja 2.2.2024. Kunakin maatilavierailupäivänä samalla bussilla kuljetettiin kaksi luokkaa samalla suunnalla sijainneille vierailukohteille. Maatilavierailuiden kohteina olivat Ylölän maitotila, Hakalan maitotila, Roskinin maitotila, Murtomäen maitotila, maitotila MTY Lappalainen, Vanhapaikan maitotila, Rötikön maitotila, Timo Ruotsalaisen maitotila ja Vehviläisen sipulitila.

Siilinjärven Ahmon koululaiset saapuivat 9.2.2024 vierailulle Maaningan Luonnonvarakeskukselle Halolaan. Teemapäivään osallistuivat seitsemäsluokkalaiset, yhteensä noin 180 oppilasta. Puolet oppilaista saapui aamulla ja toinen ryhmä tuli iltapäivällä. Ohjelma oli molemmille ryhmille samanlainen.

Halolaan saapuneesta ryhmästä puolet lähti kiertämään Halolan pisteitä: navetta, koepuimala ja lysimetrikenttä. Samaan aikaan toinen ryhmä saapui juhlasaliin, jossa heidät toivotettiin lämpimästi tervetulleiksi. Halolan johtava tutkija Perttu Virkajärvi kertoi opiskelijoille Halolan toiminnasta, siellä tehtävistä tutkimuksista ja merkityksestä Suomen maataloudelle. Tämän jälkeen eläinten ravitsemuksen tutkijat Sari Kajava ja Mira Haapalainen kertoivat oppilaille lehmän merkityksestä. Oppilaille laitettiin kiertämään näytepusseja, joissa oli lehmän elämään liittyviä aineksia, kuten viljaa, rehua, turvetta ja heinää. Sari ja Mira arvuuttelivat oppilaiden kanssa yhdessä niiden merkitystä lehmän elämässä. Lisäksi oppilaiden ennakkoon lähetettyihin kysymyksiin kerrottiin vastaukset. Kysymyksiä oli kerätty ennakkoon kännykällä

vastattavalla kyselyllä maatilavierailuiden paluubussimatkoilla. Lopuksi oppilaat saivat osallistua Kahoot!-tietovisan, jossa oli kysymyksiä lehmään liittyen, kuten "Mitä ape on?" ja "Mikä on umpilehmä?". Vastamiseen oli aikaa 10 sekuntia ja oppilaat vastasivat kysymyksiin omilla puhelimillaan. Lopuksi tietovisa paljastaa parhaiten pärjänneen ja häntä onniteltiin. Tiiviin 45 minuutin paketin jälkeen ryhmä vaihtui.

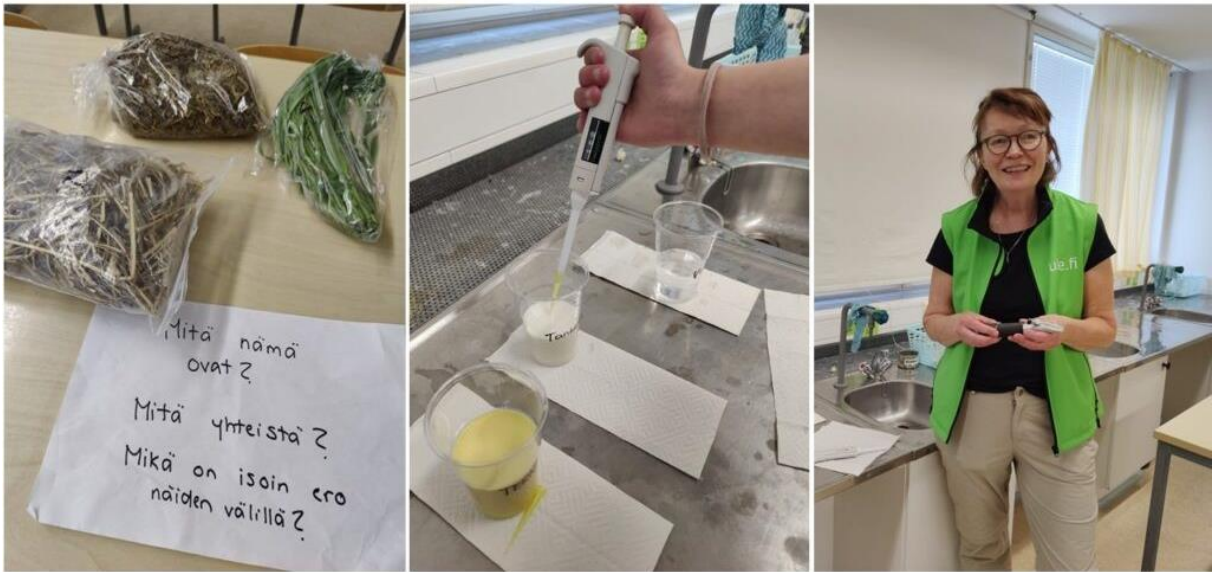
Kuva 11 a ja b. Siilinjärven Ahmon koululaisten maatilavierailukohteilta. Kuvat: Niina Mäntyniemi/Maaseutuammattiin ry.

2.6. Pielavesi 28.–29.5.2024

Toukokuun lopussa vietettiin Pielaveden yhtenäiskoululla yläkoululaisten monialaisten oppimiskokonaisuuksien teemaviikkoa. Teemaviikolla yhtenä valittavana aiheena oli maatalous. Teema oli suosittu, koululla monialaisten oppimiskokonaisuuksien teemoihin saa ilmoittautua 30 oppilasta, ja se tuli täyteen. Tiistaina 28.5.2024 koululla järjestettiin työpajoja Luonnonvarakeskuksen tutkijoiden ja ProAgrian asiantuntijoiden vetäminä. Työpajojen aiheet ja vetäjät olivat:

- viljat ja kylvö (Elina Virkkunen, Luke)
- lehmä eläimenä ja maidontuotanto (Kaisa Kuoppala, Luke)
- maatalousluonnon monimuotoisuus (Hertta Mikkonen, ProAgria Itä-Suomi)
- unelmien maatila (Anna Korhonen, ProAgria Itä-Suomi)

Keskiviikkona 29.5.2024 oppilaat pääsivät opintoretelle. Ensimmäisenä kohteena oli Valion Lapinlahden tehdas, jossa saatiin kuulla Valion toiminnasta. Sen jälkeen ohjelmassa oli eväiden syönti kansallismaisemassa Väisälänmäellä. Eväshetken jälkeen linja-auto suuntasi Pyytölammen maitotilalle tutustumaan maatalon eläimiin, tiloihin ja toimintaan.

Kuva 12 a, b ja c. Pielaveden Lehmätyöpajan tehtäviä ja vetäjä Kaisa Kuoppala Luonnonvarakeskuksesta. Kuva: Niina Mäntyniemi/Maaseutuammattiin ry.

Kuva 13 a ja b. Pielaveden Unelmien maatila- työpajassa tehtiin kollaaseja. Kuva: Niina Mäntyniemi/Maaseutuammattiin ry.

2.7. Kuopio 12.–13.8.2024

Kuopiossa Minna Canthin koululla vietettiin yhdeksäsluokkalaisten maatalousteemapäiviä 12.–13.8.2024. Teemapäivien aikana noin 270 oppilasta pääsi tutustumaan maatalouteen koululla alan asiantuntijoiden toteuttamissa työpajoissa sekä opintoretellä Luonnonvarakeskuksessa Halolassa Maaningalla.

Työpajojen teemat ja vetäjät olivat

- viljat (Elina Virkkunen, Luonnonvarakeskus)
- lehmän elämä ja maidontuotanto (Mira Siikalahahti, Nautasuomi Oy)
- maatalousluonnon monimuotoisuus (Hertta Mikkonen, ProAgria Itä-Suomi)
- unelmien maatila (Anna Korhonen, ProAgria Itä-Suomi)
- herukkapensaiden istutus, herneen kylvö ja mansikantaimen istutus (Aleksi Sirkka, Luonnonvarakeskus)

Luonnonvarakeskuksessa Maaningalla tutustumiskohteina olivat navetta ja biokaasulaitos sekä lysimetrikenttä, jossa tutustuttiin vesistötutkimukseen. Lisäksi Halolan päärakennuksessa kuultiin Luonnonvarakeskuksen tutkimustoiminnasta. Pihamaalla oli esillä ja tutustuttavana traktoreita ja työkoneita.

Kuopion maatalousteemapäivät järjestettiin Maaseutuammattiin ry:n, Luonnonvarakeskuksen ARMI- ja MURU-hankkeiden, ProAgria Itä-Suomen ja Atrian/Nautasuomi Oy:n yhteistyönä.

Kuva 14. Kuopiolaisia koululaisia tutustumassa Luonnonvarakeskuksen Maaningan toimipaikan traktoreihin ja työkoneisiin. Kuva: Niina Mäntyniemi/Maaseutuammattiin ry

Kuva 15. Unelmien maatila -kollaasityö lehdistä leikatuiista kuvista Kuopion teemapäivässä.
Kuva: Niina Mäntyniemi/Maaseutuammattiin ry

2.8. Jokioisten Elonkierto-puiston Lasten tiedeviikko 2024

Elonkierto-puistossa Jokioisilla vietettiin Lasten tiedeviikkoa 27.–30.8.2024. Noin 1300 koulu-
laista kiersi maaseutupuistossa esittelypisteillä tutustumassa kasveihin, eläimiin, luontoon,
maatalouteen ja ympäristöteemoihin. Luonnonvarakeskuksen MURU-hanke oli yhden esitte-
lypisteen pitäjä.

MURU-hankkeen pisteellä Aava Asikaisen vetämällä vihannesrastilla sai tutustua tutumpiin ja
uudempiin vihanneksiin. Vihannesrastilla päätehtävä oli punnita vaa'alla suositeltu päivittäi-
nen kasvismäärä käyttämällä itse valitsemiaan kasviksia. Lisäksi rastilla sai äänestää, mitä vi-
hannesta haluaisi maistaa seuraavaksi. Lehmän elämää ja maidontuotantoa oli esittelemässä
Kaisa Kuoppala. Rastilla sai mm. tutkia mikroskoopilla pötsin sisältöä ja nähdä vipeltäviä pöt-
simikrobeita. Pisteellä pääsi oppimaan, minkä verran lehmä tarvitsee nurmirehua päivässä ja
minkä verran lehmä keskimäärin tuottaa maitoa päivässä.

Yhdellä rastipisteellä Sakari Raiskio kertoi pölyttäjäistä. Lasten kanssa yhdessä pohdittiin, mihin
kaikkiin ruokatuotteisiin tarvitaankaan avuksi pölyttäjiä. Hunajaan, omenoihin, mansikkahil-
loon, ketsuppiin...Yhdellä rastipisteellä oli esittelystä ja hypisteltävänä viljelykasvien siemeniä.
Riitta Savikko kertoi yleisimmistä viljoista myös pisteen ympärillä olleiden peltojen viljakaisto-
jen avulla.

Kuva 16 a-g. Kuvia Elonkierron Lasten tiedeviikolta MURUn esittelypisteeltä. kuvat: Riitta Savikko ja Sakari Raiskio

3. Konseptien kuvaus

3.1. Lehmätyöpaja

Työpajan konseptin suunnittelu ja toteutus ja raportointi (raportin teksti ja kuvat):
Mira Haapalainen (nyk. Siikalampi).

Mira Haapalainen oli vuonna 2023 töissä Luonnonvarakeskuksessa ja vuonna 2024 hän työskenteli Atria/Nautasuomi Oy:ssä

Työpajan pitopaikat: Varpaisjärvi, Joroinen, Suonenjoki, Pielavesi 2023, Pielavesi 2024, Kuopio

Pielavedellä 2024 lehmätyöpajaa piti Kaisa Kuoppala Luonnonvarakeskuksesta. Muut työpajat piti Mira Haapalainen (nyk. Siikalampi).

Tavoite

- Tutustutaan lehmän elämään ja rooliin suomalaisessa ruuantuotannossa
- Tehdään pieniä tutkimuksia
- Mitä lehmä syö (näytteitä)
- Mitä lehmän elämään kuuluu, mikä on pötsi ja miten nurmi muuntuu maidoksi
- Maidon laadun tutkimista (lettupannutesti, brix-testi)

Diaesitys

- Esittely työpajan vetäjästä ja omasta koulutuspolusta, sekä alustus lehmästä eläimenä ja sen tärkeydestä suomalaiselle maataloudelle n. 5-10min

Kuvat: Mira Haapalainen/Luke

Solutesti maidosta

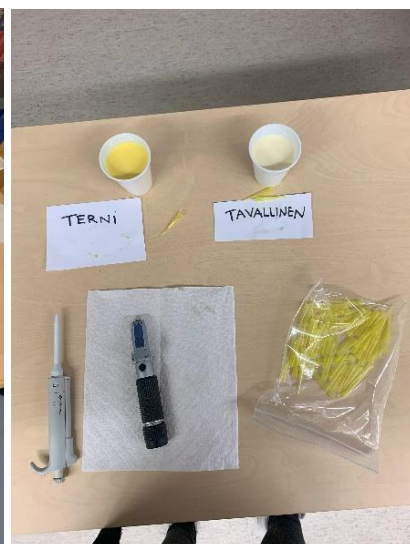
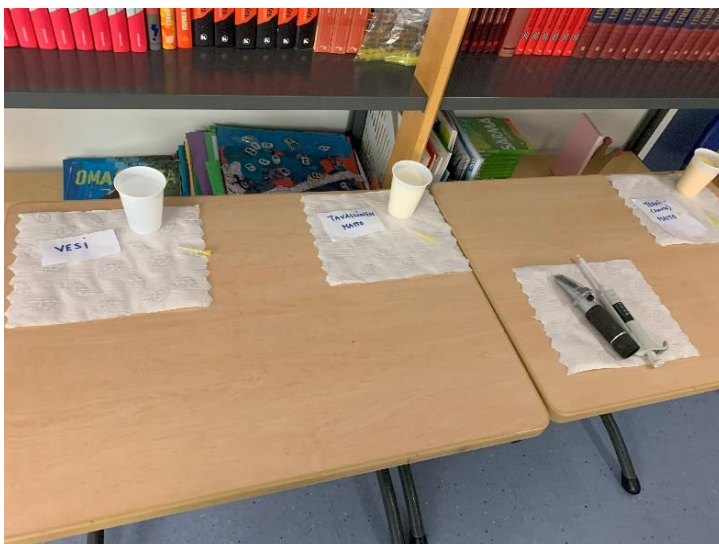
- Oppilaille oli maitoa neljässä lasissa, jotka kuvastivat lehmän vetimiä (vasen etunen, vasen takanen jne.). Oppilaat ottivat pienen määrän maitoa jokaisesta lasista solutestipannulle ja lisäsivät siihen solutestiatinetta. Yhteen lasiin oli lisätty solumaitoa, joka näyttäytyi pannulla hyytymisenä. Oppilailta kysyttiin, oliko jokin erilainen, jos oli, mikä ja mitä se tarkoittaa. Yhteenvetona lopussa kerrottiin yhteisesti mitä tulehtuneelle maidolle tilalla tehdään, miten lehmää tällaisessa tilanteessa hoidetaan ja kuinka Suomessa eläinten antibioottien käyttöä säädelään.

Kuvat: Mira Haapalainen/Luke

Ternimaidon vasta-aineiden mittaus

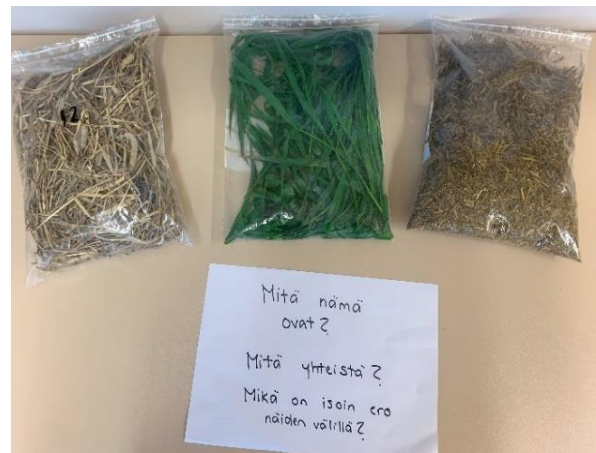
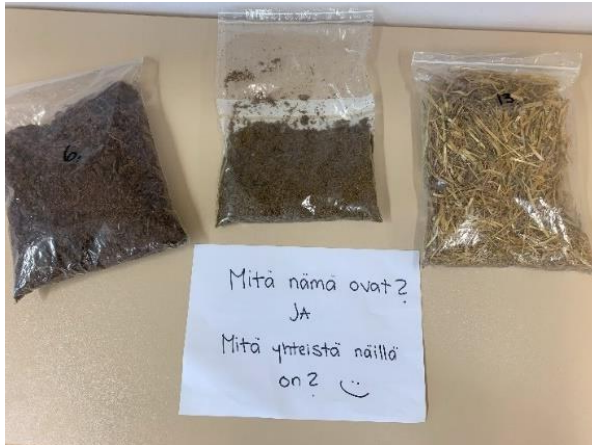
- Oppilaille oli kolme lasia, joissa yhdessä oli vettä, yhdessä tavallista tankkimaitoa ja yhdessä ternimaitoa. Oppilaat pääsivät testaamaan maitojen (ja veden) vasta-ainepitoisuuksia BRIX-mittarilla, jota maitotilat käyttävät ternimaidon laadun arviointiin. Arvoiksi he saivat; vesi 0, tankkimaito 10 ja ternimaito 20.
- Yhteenvetona lopussa kerrottiin yhteisesti, miten vasikka saa maidosta tarvitsemansa vasta-aineet. Mittaus havainnollisti oppilaille sen, miksi maito on niin tärkeää vasikalle ja miksi myös sen mittaus on tärkeää.

Kuvat: Mira Haapalainen/Luke

Tunnistustehtävä lehmän elämään liittyvistä "aineksista"

- Oppilaille oli esillä näytenäytteitä, joissa oli esillä; viljan jyviä, viljaa jauhattuna, rypsiä, suolaa, kivennäistä, väkirehua, karkeaa säilörehua, kuivaa heinää, apetta, tuoretta nurmea (syksyn työpajat), olkea, turvetta ja separoitua kuivajaetta. Pienemmille opiskelijoille oli valmiina laput, jotka yhdistettiin oikean pussin kohdalle. Vanhemmille oppilaille oli tarkempia kysymyksiä, joita kävimme läpi myöhemmin yhteisesti. Kerrottiin mm. kuinka tuttu vihreä nurmi vaihtaa väriä säilöittäessä ja muisteltiin, kuinka paljon lehmä sitä tarvitsee.

Kuvat: Mira Haapalainen/Luke

Kysy mitä vain, mitä et tiedä lehmästä

- Oppilaille oli tyhjiä lappuja, joihin heidän piti keksiä ja kirjoittaa jokin kysymys lehmään liittyen. Kysymykset sai esittää anonymisti, joka lisäsi rohkeutta kysyä myös niitä "tyhmiä kysymyksiä". Laput pudotettiin maitotonkkaan. Kysymykset käytiin lopuksi yhteisesti läpi vastauksineen.

Oppilaiden kysymyksiä Halolassa 9.2.2024, sekä aikaisemmin lehmäpajojen yhteydessä Piela-vedellä, Joroisissa, Suonenjoella ja Varpaisjärvellä. Alustuksena oli ohje "Kysy mitä vain, mitä et tiedä lehmästä?"

Asialliset kysymykset:

- Montako lehmärotua maailmassa on?
- Miten painavaksi lehmä kasvaa?
- Onko hieho aina nuorempi kuin lehmä?
- Minkä ikäiseksi lehmät elävät?
- Onko maidontuotanto kallista?
- Miten useasti vasikoita pitää juottaa ja paljonko ne juovat?
- Milloin ja miten lehmät kuolevat?
- Syödäänkö kaikki lehmät lopulta?
- Paljonko lehmä lypsää vuodessa?
- Mikä on siemennys?
- Paljonko lehmä syö päivässä?
- Mikä on lehmien isä?
- Mitä tapahtuu, jos lehmä syö liikaa ruohoa?
- Paljonko lehmän sydän painaa?
- Miten lehmää hoidetaan?
- Miten maidosta tulee laktoositonta?
- Miten usein lehmiä lypsetään?
- Mistä lehmältä mitataan kuume?
- Miksi lehmät ovat eri värisiä?
- Onko rumia lehmiä olemassa?
- Miksi lehmällä on 4 mahaa?
- Kuinka usein lehmien sorkat hoidetaan?
- Osaavatko lehmät laukata?
- Mikä kirjain on menossa lehmien nimeämisessä tällä hetkellä?
- Mistä lehmien nimet keksitään?
- Voiko lehmä ja sonni seurustella ja tekevätkö ne vasikan aina "samalle isälle"?
- Voiko lehmää uittaa, kuten hevosia?

3.2. Maaperäpaja

Työpajan konseptin suunnittelu ja toteutus ja raportointi:
Arja Mustonen (nyk. Louhisuo), Luonnonvarakeskus

Työpajan pitopaikat: Lapinlahti ja Joroinen

Tavoite

- Tutustutaan peltojen maaperään ja siihen, että niitä voi olla erilaisia ja mitä kasvit tarvitsevat maaperältä kasvaakseen hyvin

Työpajan kulku

- Sangoissa oli eri maalajeja tutkittavaksi ja tunnistettavaksi (savi, hieta, turve)
- Yleistä tietoa peltojen ja Suomen maaperästä

- pH:n mittaaminen pH-paperiliuskoilla vesiutatteesta (selitetään pH, maaperän happamuus ja ravinteiden saatavuus kasvien juurille)
- pH-tuloksen liittäminen pellon viljavuusluokkaan taulukon avulla (7–8–9)
- Maanäytteen tutkiminen mikroskoopilla (opettaja, joka osaa auttaa mikroskoopin kanssa)
- Joroisissa oppilailta oli monta kysymystä lieroista

3.3. Viljelykasvityöpaja

Työpajan konseptin suunnittelu ja toteutus ja raportointi: Riitta Savikko, Elina Nurmi, Elina Virkkunen, Luonnonvarakeskus

Niina Mäntyniemi, Maaseutuammattiin ry

Työpajan pitopaikat: Lapinlahti, Joroinen, Suonenjoki, Pielavesi 2023, Pielavesi 2024, Kuopio

Tavoite

- Tutustutaan yleisimpiin Suomessa viljeltäviin viljoihin ja muutamiin muihin viljelykasveihin
- Opitaan viljojen osien nimiä (jyvä, tähkä, röyhy jne.)
- Mietitään viljelykasveista valmistettavia ruokia
- Tehdään pieniä tutkimustehtäviä (kasvien mittauksia, lehtien laskemista, luupilla katsomista jne.)
- Varaohjelmana viljan reitti -materiaalia

Tarvikkeet

- Viljoista "kukkakimput" ja kustakin viljalajista taustatietoa
- Viljoista ja viljan osista moniste (kaksi vaihtoehtoa)
- Muutamista muista viljelykasveista prässätyt "kasviokasvit" ja taustatietoa
- Viljelykasvien siemeniä pienissä minigrip-pusseissa
- Ruokatuotteita (hiutale, makaroni, leipä, kauramaito, jauho jne.) ja keskustellen tai "tietovisana", että mitä valmistetaan mistäkin
- Maisteltavaa
- Tutkimustehtävässä kasvin tutkiminen pienenä ryhmänä (esim. varren pituus, juurten pituus, kukinnon pituus, lehtien määrä ja jokin yksityiskohta luupilla, esim. kasvina auringonkukka tai yrttiruukku) (kasvit, mittanauhkat, luupit, monisteet)

Työpajan kulku

- Hyvää huomenta/aamupäivää/iltapäivää
- Olen NN ja töissä XX
- Tässä työpajassa päästään tutustumaan yleisimpiin Suomessa viljeltäviin viljoihin

Viljalajit

- Tässä maljakossa on neljä yleisintä Suomessa viljeltävää viljaa. Tietääkö joku mitä kasveja nämä ovat?
 - -> ohra, kaura, vehnä, ruis
- Tämä on kaura. Mistäs tämän erottaa näistä muista?
 - -> kauralla on röyhy, jyvät sijaitsevat tällaisessa röyhyssä.
- Tämä on ohra. Mistäs tämän erottaa näistä muista?
 - -> ohralla on tähkä ja pitkät vihneet
- Sitten on vielä ruis ja vehnä. Miten nämä erottaisi?
 - -> pellolla vehnä on töpökkä ja lyhyt. Ruis on pitkä.
- On myös muistisääntö vihneiden pituuden avulla: vehnällä vähäsen, rukiilla runsaammin, ohralla oikein paljon.
- Tässä on pienissä pusseissa näiden viljojen siemeniä. Huomaatteko niissä eroja?
 - -> kauralla ja ohralla paksu kuori, kaura puikeloisempi, ruis on tummempaa

Vuodenkierto

Nyt alkusyksyllä pitäisi olla viljojen puintiaika, mutta on ollut sateista, vasta vähän päästy puimaan, ruis ja vehnä olivat ensimmäisiä puitavia. Viljat eivät ole vielä tuleentuneet (eivät ole muuttuneet keltaisiksi, vaan niissä vihreitäkkin kasveja) tai ainakin kasvustot kovin märkiä. Monet viljat kylvetään keväällä, kasvavat kesän ja puidaan syksyllä. Joitakin viljoja voidaan kylvää myös syksyllä (ruis, syysvehnä). Kun sato korjataan, niin puimurilla puidaan viljan jyvät. Sitten ne kuivataan kuivurissa, jotta ne säilyvät paremmin. Sitten tilat myyvät ne eteenpäin, esimerkiksi myllyille ihmisten ruuaksi tai maatalouskaupoille tai rehutehtaille eläinten rehujen raaka-aineiksi.

Viljoista ruokaa

- Mitäs näistä kasveista tehdään ihmisille ruuaksi?
- Aloitetaanko siitä, että mitä olette syöneet aamupalaksi? Olisiko joku syönyt leipää? Entä puuroa? Muroja?
- Mistä kasveista niitä voisi tehdä?
 - -> kaurapuuro kaurasta, neljän viljan puuro kaikista neljästä viljasta, mannapuuro vehnästä, ohrapuuro ohrasta
 - -> leipää voi olla ruisleipää, kauraleipää, vehnästä tehtyä paahtoleipää tai vaikka ohrarieskaa, pääraaka-aineen mukaan
- Leivän lisäksi jauhoista voi leipoa monenlaista muutakin, sämpylöitä, keksejä, kakkuja tai vaikka tehdä lettuja.
- Murojakin voi tehdä myös suomalaisista viljoista, vaikka kauramuroja.
- Mitäs muuta kaurasta voisi tehdä? kaurajuomaa, jäätelöä...
- Tietääkö joku, mistä viljasta makaronia ja spagettia tehdään?
 - -> vehnästä (on olemassa myös kaurapastaa)
- Ja ihmisten lisäksi toki eläimetkin syö näitä kasveja, hevoset kauraa, siat ohraa, lamppaat kauraa, broilerit vehnää.
- Tehtävämöniste viljakasvit ja kasvien osat ja sen tarkastaminen

Nurmikasveja

- Jos aikaa, niin kasviokasvit: timotei, puna-apila, valkoapila
 - tavallisia nurmikasveja, eli karjan rehujen kasveja, lehmät, lampaat ja hevoset syövät näitä
 - valkoisissa paaleissa nurmisäilörehua eläimille

Tutkimustehtävä

- Tutkimustehtävässä kasvin tutkiminen pienenä ryhmänä, monisteet siihen ja kasvit & mittanauhat.
- Kirjoita nimi/nimet paperiin.
- Nimeä ja mittaa kasvin osat (varsi, lehti, kukinto, terälehti, juuret).
- Laske lehtien määrä,
- Jos aikaa, niin katso jokin yksityiskohta luupilla (luuppi laitetaan kiinni katsottavaan kohteeseen ja oma silmä lähes kiinni luuppiin, kuin esim. postimerkkiä katsoisi oikein tarkasti).
- Opasta luupin käyttö.
- Tutkimuskasveina on ollut auringonkukkia ja yrttiruukkuja.

Itävyyskoe (muutamassa työpajassa)

- Ryhmissä lasketaan 100 kpl kauranjyviä.
- Laitetaan ne itämään suodatinpaperin päälle rasiaan (raejuustorasiaan).
- Tästä voisi laskea siementen itävyysprosentin.
- Malleina Riitan aiemmin kylvämiä jyviä rasioissa (5 eri rasiaa), niistä näkee, millainen tilanne olisi noin kahden viikon päästä ja voisi laskea itäneistä siemenistä itävyysprosentin.
- On ehditty tehdä kylvöosuus ja katsoa itäneitä siemeniä, mutta ei laskea niitä.

Varamateriaalina ristikko kasvinviljelyyn liittyen

- valmis moniste

Taustatietoa viljoista

- Suomen pelloista (noin 2 miljoonaa hehtaaria) puolet on viljapelloja
- Ohra:
 - Suomen eniten viljelty vilja
 - suurin osa sadosta kotieläinten rehuksi
 - ohrasta tehdään myös olutta
 - tärkkelysteollisuus merkittävä ohran käyttäjä, ohratärkkelystä käytetään paperinvalmistuksessa
- Kaura:
 - vanhimpia viljelykasveja
 - käyttö: mm. kaurahiutaleet ja myslit
 - paljon myös eläinten rehuksi, esim. hevosille
 - maailman viljamarkkinoilla pohjoismainen kaura kysyttyä
- Vehnä:
 - viljoista eniten ihmisten ruuaksi käytettävä

- vehnäjauhoista leivotaan leipää, pullaa, kakkuja, vehnästä tehdään myös pastaa
- kotieläimistä etenkin broilerit syövät vehnää
- vehnästä on syksyllä ja keväällä kylvettäviä lajikkeita
- Ruis:
 - käytetään mm. ruisleipään
 - terveellinen ja kuitupitoinen vilja
 - valtaosa rukiista kylvetään syksyllä ja se talvehtii hangen alla

Viljelykasvipaja Suonenjoella, Pielavedellä 2024 ja Kuopiossa

Elina Virkkunen, Luonnonvarakeskus

- Oma esittely muutamalla lauseella, 3 min. Painopiste on tekemisessä.
- Viljakimppujen ja siementen esittely 3–5 min.
- Luokka jaettiin kahtia.
 - Toiselle puolelle luokkaa esittelin viljatuotteet + maistiaiset. Korkeintaan 10 min. Maistiaisista lapset tykkäsivät. Tarjolla oli pullapitko, ohrarieska, ruisleipä, kaurakeksejä, kaura-spelttinäkkäriä, kauramuroja. Maistiaiset tarjottiin kertakäyttölautasilla ja paloittelua varten oli kertakäyttöhanskoja.
 - Tuotepakkauksia oli monipuolisesti. Näytteillä olleet kaurakeksit olivat gluteenittomia, siitäkin voi kertoa. Makaroneissa oli avainlippu, toisessa paketissa joutsenlippu. Samalla kerrottiin kotimaisuudesta ja ilmastopäästöistä.
 - Toinen puoli luokkaa teki 'tutkimustyötä' luuppien ja mittojen kanssa, korkeintaan 10 min. Tehtävänannon jälkeen jaettiin monisteet, ja annettiin opettajan tehtäväksi huolehtia ryhmästä. Ilman opettajaa keskittyminen tehtävään onnistui huonommin. Tutkittavana oli monta yrttiä: hernettä, basilikaa, persiljaa, sitruunamelissaa, pöytää suojaava teipattu jätesäkki.
 - Vaihdettiin ryhmät, niin että kaikki tekivät kaikkea.
 - Jos jäi aikaa 2 min, katsottiin maanäytesankoista maalajeja ja tutustuttiin niihin. Sankoissa oli lusikat, joilla voi itse vähän kaivella maata.
 - Jos aikaa jäi noin 5 min, ristisanatehtävä pareittain oli mieluisaa tekemistä.

Viljelykasvipaja Pielavedellä 2023

Elina Nurmi, Luonnonvarakeskus

Elina Nurmi lisäsi työpajan alkuun lyhyen diaesityksen viljanviljelyn vuodenkierrosta, hänellä oli oman maatilansa töistä ja pelloista eri vuodenaikana otettuja valokuvia.

3.4. Istutuspaikat

1) Istutuspaika Lapinlahdella

Työpajan konseptin suunnittelu ja toteutus ja raportointi: Kati Rikala, Luonnonvarakeskus

Työpajan pitopaikka: Lapinlahti

Tavoite

- Kukin luokka saa istuttaa koulun pihaan marjapensaansa.
- Työpajassa pääsee tutustumaan istuttamiseen, kasvien hoitoon ja puutarhahommien perusasioihin.

Työpajan kulku

- Työpajassa oli koulun pihalla herukkapensaiden istutusta, koulun väki oli katsonut sopivan paikan valmiiksi ja kysynyt luvat.
- Toisena osana oli herneiden kylvöä viljavuusnäyterasioihin, pihalla se onnistui hyvin.
- Puutarhayritys toi tarvikkeet aamulla pihaan istutusta ja kylvöä varten ja sää suosi.
- Kolmantena osana oli marja- ja yrttivisa, laminoituina lappuina, nopeimmat ehtivät siihen ja saivat ajan kulumaan mukavasti.
- Neljäntenä osana oli myös marjojen maistelupiste, jossa oppilaat saivat maistaa erilaisia herukoita, karviaisia ja marja-aroniaa.
- Työpisteiden aikana keskusteltiin oppilaiden kanssa yleisesti viljelystä ja mitä kasveja kunkin luokan oppilaiden kotona oli viljelyssä. Oppilaat osallistuivat innolla työpajan istutustöihin, vaikka nuorinta ikäluokkaa kiinnosti eniten marjojen maistelu.

2) Istutuspaaja Kuopiossa

Työpajan konseptin suunnittelu ja toteutus ja raportointi: Aleksis Sirkka, Luonnonvarakeskus

Työpajan pitopaikka: Kuopio

Työpaja tarvitsee etukäteistyötä

- Luvanhanhinta kaupunginpuutarhurilta ja istutuspaikan sopiminen eri tahojen kanssa.
- Herukkapensaiden ja mullan ja lannoitteen hankinnan ja noudon ja sijoittamisen oikeaan paikkaan.
- Mansikan rönsytaimien ja rasioiden (ja mullan ja lannoitteen) hankinta
- Istutuspaikalle lapiot ja istutuslapiot ja muut tarvikkeet (tuoda mukana Suonenjoelta)
- Herneenkylvöpisteen tarpeet (mullat, herneet, rasiat, suojamuovit, muovipussit oppilaille multarasioiden kotiinkuljetusta varten)
- Varautuminen ulkopajassa erilaisiin sääoloihin

Työpajan kulku

- Ohjaajan esittely (lähinnä nimi ja mistä tullaan...)
- Mitä pajassa tehdään.
- Ohjeistus istutuksiin ennen aloitusta
 - Herukkapensaansa kuopan kaivu, kuopan koko, istutuskorkeus, lannoitus
 - Mansikan rönsytaimien istutus, ylimääräisten rönsyjen ja lehtien leikkaus, rasioiden täyttö, lannoitus ja kastelu
 - Herneen kylvö, rasioiden täyttö, herneiden asettelu.

- Ohjeistus jatkohoitoon herneille ja mansikoille
- Oppilaiden jako kolmeen ryhmään. Ryhmät kiertävät pisteestä seuraavalle. Herukkapensaasit istutuksessa kaikille ei riitä tehtävää.
- Istutellaan ja samalla vastaillaan kysymyksiin ja kerrotaan marjanviljelyn nykytilasta ja kuinka ammattiviljely eroaa kotipuutarhan hoidosta.
- Lopuksi oppilaat saavat halutessaan ottaa mukaan rönsytaiimi- ja herneistutuksensa.
- Koulu jatkokasvatti herneenversoja ja mansikantaimia, joita ei viety kotiin.

Muuta

- Oppilaat tekivät pisteiden työt, mutta mielenkiintoa ei alaa kohtaan ollut...eikä tilanne muuttunut pajan jälkeen...
- Mansikan rönsytaiimet kelpasivat kotiin viemisiksi, opettajat kasvattavat oppilaiden rönsytaiimia, joilla ei ole omaa kasvimaata.

3) Marja – ja vihannestyöpaja Suonenjoella

Työpajan konseptin suunnittelu ja toteutus ja raportointi: Kati Rikala, Luonnonvarakeskus

Työpajan pitopaikka: Suonenjoki

Työpajassa oli yhteensä neljä toimintapistettä 1. vihannekset, 2. tuholaisnäytteet + kuvakirjat tuholaisista, 3. herneen kylvö ja 4. marja-yrttivisa.

1. Tuoreiden vihannesten tietovisaan oli tuotu erilaisia vihannenäytteitä oppilaiden tunnistettavaksi. Vihannesten joukossa oli muutama hiukan oudompikin (fenkoli, varsiselleri, mustajuuri). Tehtävä herätti yllättävää suosiota nuorten keskuudessa ja nuoret saattoivat pitkäänkin pyöritellä näytteitä käsissään. Eräs oppilas risti punakaalin lohikäärmehedelmäksi, kun ei keksinyt muuta nimeä sille.
2. Luokan pöydälle oli tuotu näytteitä marjatuholaisista (vattukärsäkäs, hillanälvikäs ja vattukuoriainen) sekä tunnistusoppaita ja suurennuslasi. Pisteessä saattoi halutessaan yrittää tunnistaa, mitä tuholaisia näytteissä oli. Toimintapiste jakoi mielipiteitä, osaa kiinnosti ja osaa inhotti nähdä hyönteisiä. Kaikkia tuholaiset eivät kiinnostaneet. Kati kertoi vielä halukkaille oppilaille kyseisten tuholaisien merkityksestä marjanviljelyssä.
3. Luokkaan oli tuotu multaa, herneensiemeniä ja rasioita. Oppilaat saivat istuttaa itselleen herneitä ja viedä niitä kotiin kasvatettavaksi. Herneenkylvöön osallistui suurin osa oppilaista ja siitä syntyi paljon keskusteluja mm. oman puutarhan kasveista kotona, mökillä tai mummolassa. Keskusteltiin myös yleisesti viljelystä. Opettajatkin pääsivät kylvämään herneitä päivän päätteeksi.
4. Viimeisenä tehtäväpisteenä oli marja-yrttivisa, jossa oli tuttuja ja tuntemattomampia marjoja ja yrttejä laminoiduissa kuvakorteissa tunnistettavaksi.

3.5. Herneiden kylväminen ja versojen kasvat

Työpajan konseptin suunnittelu ja toteutus ja raportointi: Riitta Savikko, Elina Nurmi, Kati Rikala, Aleksi Sirkka, Elina Virkkunen, Luonnonvarakeskus

Työpajan pitopaikat: Lapinlahti, Joroinen, Suonenjoki, Pielavesi 2023, Pielavesi 2024, Kuopio

Ohjelappu tehtiin, koska Joroisissa tätä osiota tehtiin opettajavetoisesti, muissa pajoissa työpajalle oli vetäjä.

1. Ota muovirasia.
2. Kirjoita muovirasian ulkoreunaan nimesi tussilla.
3. Laita rasiaan kukkamultaa niin, että yläreunaan jää 2–4 cm ilman multaa. Taputtele multaa kevyesti, että siinä olisi siementen hyvä kasvaa.
4. Ripota päälle herneitä tiuhaan, mutta ei toistensa päälle, esimerkiksi 20 kpl.
5. Peitä rasia kannella.
6. Ota rasialle kuljetuspussi.
7. Kotona ota rasian kansi pois ja kastele hyvin. Pidä pinta kosteana, mutta ei liian kosteana, etteivät herneet homehdu.
8. Siirrä rasia valoisaan paikkaan viimeistään silloin, kun ensimmäiset pienet lehdet ilmestyvät. Kastele tarpeen mukaan.
9. Herneenversot ovat valmiita syötäväksi noin 7–10 cm pituisina. Kasvu aika on 1–2 viikkoa.

3.6. Ilmastonmuutostyöpaja

Työpajan konseptin suunnittelu ja toteutus ja raportointi: Riitta Savikko, Luonnonvarakeskus

Työpajan pitopaikka: Lapinlahti ja Joroinen

Tavoite

- Tutustutaan ilmastonmuutoksen vaikutuksiin maatalouteen ja maatalouden ilmastonratkaisuihin.

Työpajan kulku

- Tervetuloa, itsen ja Luonnonvarakeskuksen esittely.
- Työpajan kulun esittely.
- Oppilaat saivat kirjoittaa ilmastonmuutoksesta mielessään olleita kysymyksiä lapuille, ne kerättiin kannelliseen pahvilaatikoon.

- Kalvoesitys.
- Uusien viljelykasvien siemeniä pienissä minigrip-pusseissa kiertämään luokassa.
- Kaksi videoklippä (kalvojen lopussa), niiden aikana vetäjä pystyy katsomaan tulleet kysymykset ja miettimään vastauksiaan.
- Kysymyksiin vastaamista, uusia kysymyksiä ja keskustelua.
- Vetäjä kiitti oppilaita työpajasta ja kysymyksistä.

Useimmiten kysymykset liittyivät siihen, että mitä tapahtuu jäätiköille ja jääkarhuille - eli kysymykset liittyivät sijainniltaan kaukana oleviin asioihin. Muutama kysymys oli siitä, miten ja miksi ilmastonmuutos vaikuttaa, kuinka nopeasti ilmasto lämpenee, milloin se ilmenee ja milloin se loppuu ja miten luonnolle käy. Koululaisia askarrutti, onko tulevaisuudessa eläimille ruokaa ja tuleeko paljon eläinten sukupuuttoja ja kuolevatko kasvit, ihmiset tai maapallo. Muutamassa kysymyslapussa pohdittiin, mitä ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi voisi itse tehdä ja onko ilmastonmuutos hallinnassa. Toisaalta kysymyslapuissa pohdittiin myös, onko asiaa ylidramatisoitu. Kuivuus ja kuumuus, myrskyt, metsäpalot, rankat sateet ja äärevät sääilmiöt mainitaan muutamissa lapuissa.

3.7. Unelmien maatila -työpaja

Työpajan konseptin suunnittelu:

Kerttu Hakala

Hertta Mikkonen, Anna Korhonen ProAgria Itä-Suomi

Työpajan konseptin toteutus: Hertta Mikkonen, Anna Korhonen, ProAgria Itä-Suomi

Työpajan konseptin raportointi: Anna Korhonen ProAgria Itä-Suomi

Työpajan pitopaikka: Suonenjoki, Pielavesi 2023, Pielavesi 2024, Kuopio

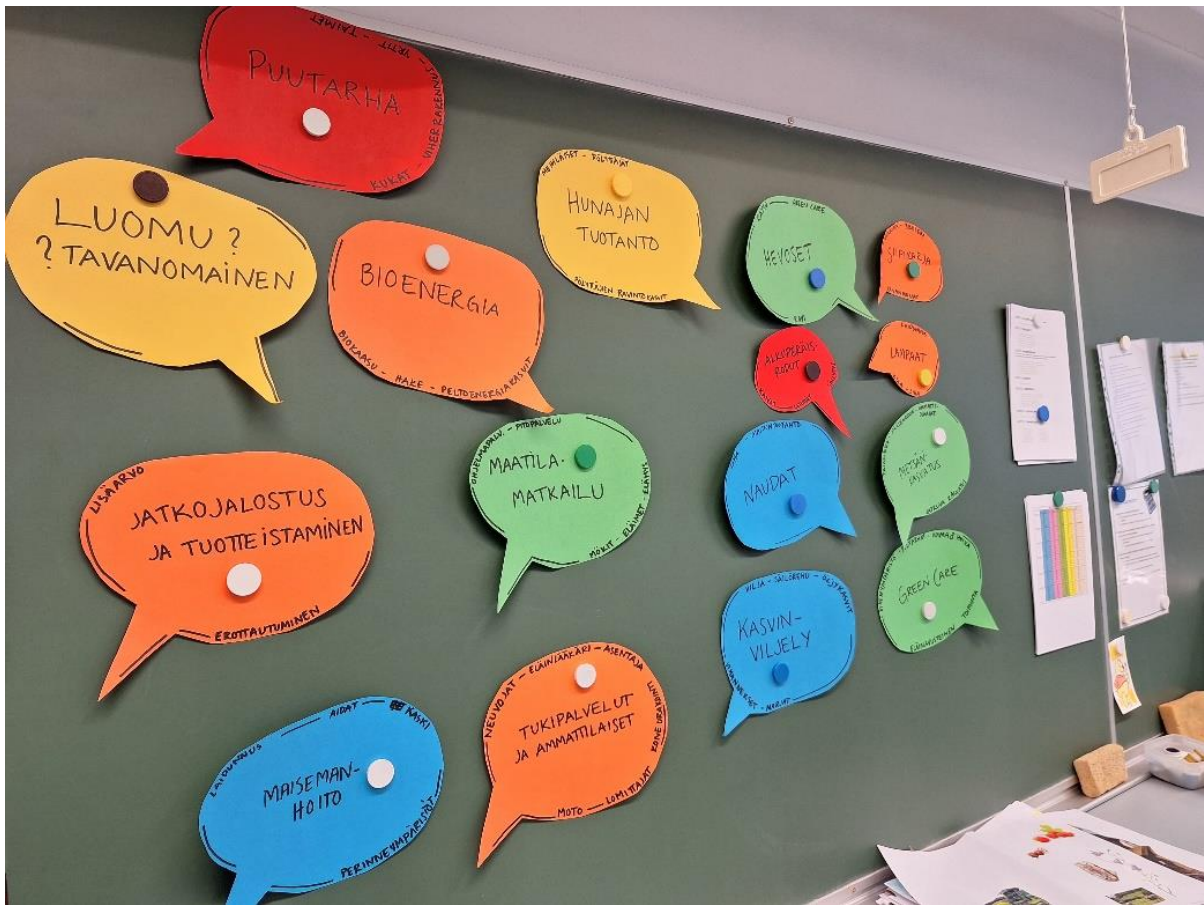
Tarvikkeet

- Asiasanat taululle johdantoa varten.
- Värikyniä, sakset, liimapuikkoja, A3-papereita pohjaksi, aikakausilehtiä monipuolisesti.

Tavoite ja johdanto

- Lyhyen avauspuheenvuoron avulla esiteltiin erilaisia elementtejä tekijöistä, joista nykyaikainen maatila voi koostua. Avauspuheenvuoron aika-arvio: noin 10 minuuttia.
- Asiasanoja koottiin monipuolisesti taululle niin eläintaloudesta kuin kasvinviljelystä ja puutarha-aiheestakin.
- Tavoitteena oli asiasanojen avulla herätellä ajatuksia, mihin eri osa-alueisiin maataloudessa voi keskittyä, ja että yhdellä tilalla voi olla useita eri osaamisaloja "hallussa".
- Huomioitiin, että maatalouteen voi työllistyä myös välillisesti eri ammattipolkujen kautta: esim. työllistyminen tutkimukseen, asennus- tai neuvontatyöhön tai moneen eri ammattiin maatalouden parissa on mahdollista, vaikka itse ei omistaisi omaa maata ja toimisi viljelijänä.

- Muistutettiin, että jatkojalostus ja tilan tuotteiden/palveluiden tuotteistaminen tuo lisäarvoa ja tunnettavuutta tilan toiminnalle.

Kuva: Anna Korhonen/ProAgria Itä-Suomi

Työpajan kulku

1. Johdannon jälkeen oppilaat jakautuvat pienempiin ryhmiin: sopiva ryhmäkoko oli 2–3 oppilasta. Oppilaita pyydetään suunnittelemaan "Unelmien maatila" A3-paperille piirtäen, kirjoittaen ja leikaten kuvia aikakauslehdistä. Oppilaita pyydetään miettimään, mihin tuotantosuuntaan toiminta maatilalla erikoistuu. Työn tekemiseen varataan noin 20 minuuttia. Askartelun aikana ohjaaja kiertää ryhmien luona varmistamassa, että oma "konsepti" maatilalle on löytynyt.
2. Kun työt ovat valmiit, käydään ryhmittäin läpi valmistuneet työt. Voidaan lyhyesti keskustella esim.
 - Millaisista kokonaisuuksista tila saa ansiota / mihin suuntaudutaan
 - Onko tilalla työntekijöitä ulkopuolelta työllistettyinä vai tehdäänkö kaikki työ itse?
 - Onko tuotanto tavanomaista vai luomua? Miten se tilan toiminnassa / tuotteissa näkyy?
 - Miten tila erottautuu toisesta saman tuotteen tuottajasta?
 - Millaista erikoisosaamista tilalla tarvitaan?

- Onko oppilailla todellisuudessa suunnitelmassa suuntautua maatalouden työtehtäviin?
- Onko oppilailla jo kokemusta/valmiuksia joihinkin maatilan työtehtäviin?
- Aika-arvio: noin 10 minuuttia.

Kuva: Anna Korhonen/ProAgria Itä-Suomi

3.8. Maatalousluonnon monimuotoisuus -työpaja

Työpajan konseptin suunnittelu ja toteutus: Arja Mustonen (nyk. Louhisuo) Luonnonvarakeskus, Kukka Koskinen Maa- ja kotitalousnaiset, Hertta Mikkonen, ProAgria Itä-Suomi

Työpajan konseptin raportointi: Hertta Mikkonen, ProAgria Itä-Suomi

Työpajan pitopaikka: Suonenjoki, Pielavesi 2023, Pielavesi 2024, Kuopio

Työpajaa toteutettiin monella eri tavalla. Kuopiossa 12.-13.8.2024 oli alla kuvatut kolme eri tehtävää ja keskustelut, Pielavedellä 28.-29.5.2024 tehtiin yhteyskartat.

Yhteyskartta

- Lähdetään liikkeelle yhdestä eliöstä, josta piirretään kehä tai viivoja sellaisiin, joihin se on tavalla tai toisella yhteydessä. Voi toteuttaa monella eri tavalla ja erilaisia kuvia tai

materiaaleja hyödyntäen.

→ tarvitaan kartonkia, kyniä mahdollisesti lehtiä, liimaa ja sakset

- Tarkastellaan jonkin laiduntavan eläimen vuodenkiertoa piirtämällä ja kartoitetaan näin sen vaikutuksia
→ tarvitaan kartonkia, kyniä mahdollisesti lehtiä, liimaa ja sakset

Tehtäväpisteet

1. Maatalousluonnon monimuotoisuus: eläimet (Liite 1)
 2. Maatalousluonnon monimuotoisuus: viljelykasvit (Liite 1)
 3. Maaperäaiheinen tehtävä
- Maaperäaiheisessa tehtävässä demona oli läpinäkyvä sanko, jossa multaa, juuria, pieneliöitä ja kasveja + lähdeteksti.
→ Kysymykset: Lierot ja pieneliöt Pohtikaa mitä hyötyä niistä on? Mitä ne tarvitsevat? Miten niitä voi auttaa?
→ Vastaukseen pienimmillään kynää ja paperia, voi toteuttaa myös piirtämällä
 - Tehtäviä kierrätettiin niin, että kaikki ryhmät tekivät kaikki tehtävät ja lopuksi käytiin ne yhdessä läpi. Samalla keskusteltiin askarruttavista asioista.
 - Lopuksi (jos aikaa on tai tehtävien lomassa) pohdittiin ääneen yhdessä, millainen on mahdollisimman monimuotoinen maatila? Kuinka jokainen voi edistää monimuotoisuutta omassa elintilassaan? Millaisia hyötyjä ihmiselle on monimuotoisuudesta?

4. Ajatuksia MOK-konseptista

Alla Luonnonvarakeskuksen osalta MOK-teemapäivätoimintaa koordinoineen Riitta Savikon näkemyksiä työpajaosiosta:

Maatalousteemapäivät olivat todella antoisia ja mielestäni oppilaiden maataloustietämyksen ja ruokaymmärryksen kannalta erittäin tarpeellisia. Teemapäivien kautta on tavoitettu lähes tuhat lasta ja nuorta. Tällaisen toimintamuodon soisi jatkuvan.

Maatalousteemapäivien onnistumiselle oli aivan oleellista Maaseutuammattiin ry:n osaaminen, kokemus, paikallistietämys ja verkostot. Kun Maaseutuammattiin ry oli järjestämässä tapahtumaa, niin opettajat tiesivät, mistä on kyse. Maaseutuammattiin ry:llä oli tietämys opettajien ja koulujen kanssa toimimisesta ja teemapäivien järjestämisestä, vierailuihin sopivista maataloista, logistiikan järjestämisestä, lapsiryhmien ohjaamisesta tiloilla ja koko homman koordinoinnista. He hoitivat maatilavierailut itsenäisesti, ilman osaamista ja suunnittelu- ja koordinoitippanosta olisi kokeilu kaatunut jo alussa.

Luonnonvarakeskuksen osuudelle Luke Maaningan toimipaikan osallistuminen maatalousteemapäiviin oli onnistumisen avain. Ilman vierailumahdollisuuksia ja tutkimustoiminnan esitteilyitä ei tästä olisi tullut mitään. Luke Maaningalla 2023 työskennellyt kotieläinpuolen tutkija Mira Haapalainen (nyk. Siikalahti) oli tälle toiminnalle aarre ja avaintoimija. Hänellä oli aiempaa kokemusta lasten ja nuorten kanssa toimimisesta, ryhmien ohjaamisesta ja aikataulupalapelien suunnittelusta ja hänen reipas hommiin tarttumisensa sai muutkin lukelaiset työpajavetäjät uskomaan, että MOK-konsepti saadaan laadukkaasti toteutettua. Lisäksi tutkija- ja tutkimusmestariosaamisen myötä hänellä oli loistava tapa rakentaa kiinnostava toiminnallinen työpaja. Miran ansiosta niin työpajaosio kuin toimipaikkavierailut lähtivät rullaamaan. Suuren työn Luke Maaningan koululaisvierailuiden onnistumisen eteen ovat tehneet myös mm. Juliana Roivainen, Annu Palmio, Sari Kajava ja Perttu Virkajärvi.

Vaikka Luonnonvarakeskus on iso organisaatio, on viiden yhtäaikaisen työpajan vetäjän löytäminen talon sisältä vaikeaa. Tutkijoiden ja tutkimusmestarien aikataulupainetta voi olla ulkopuolisen vaikea hahmottaa. Koulutoiminta myös tarvitsee tietynlaista osaamista ja rohkeutta ja laaja-alaisuutta, siihen pitää olla sopiva tyyppi, jotta siitä saavat eri osapuolet antia irti. Kaikki mukaan saadut vetäjät kokivat kouluvierailut antoisiksi ja innostaviksi. Satojen nuorten kohtaamispäivien jälkeen oltiin myös aika puhki. Koulujen vuosiluokkien suuruus tekee teemapäivien järjestämisestä vaikeampaa: on paljon helpompaa järjestää teemapäivä vierailuneen 30 oppilaan ryhmälle kuin 270 oppilaan ryhmälle; vetäjien, tarvikkeiden, logistiikan ja aikataulujen kannalta tilanteet ovat hyvin erilaiset.

Työpajavetäjien sairastumistapauksiin löytyi aina varavetäjä pelastamaan tilanteen, milloin Luke Maaningan Sari Kajava, milloin ProAgrarian Hertta Mikkonen muutaman tunnin varoajalla. Koulujen teemaviikot välillä osuvat maatalon vuodenkierron kannalta hankalasti työhuippuihin: toukokuussa on kylvöaikaa niin maataloilla kuin tutkimuspelloilla ja elo-syyskuussa sadonkorjuuaikaa. Luonnonvarakeskuksen osuuden sisäinen viestintä: työpajasisältöjen yhteisideointi eri vetäjien kanssa, suunnittelukokoukset, koulujen toiveiden välittäminen työpajavetäjille, ennako- ja jälkiviestintä vaativat koordinoijalta hiukan odotettua enemmän työaikaa. (Ihan tarkalleen en ole laskenut, mutta arvio, että ainakin 1 htkk kaikkineen).

Jotta maatalousteemapäivien toteuttamisen jatkaminen konseptilla ”työpajat-maatilavierailut-Luken toimipaikkavierailu” olisi mahdollista tarvittaisiin aina hankerahoitus ja ihmisresursseja suht läheltä kohdekouluja. Koululaisryhmien vierailut Luken toimipaikkojen tapahtumapäivissä (esimerkiksi pellonpiennartapahtumissa) tai yksittäiset tutkijoiden vierailut kouluilla voisivat olla helpompia toteuttaa. Teemaviikkomainen toiminta hyvissä ajoin ennakolta tietäen saattaisi myös olla tutkijoille helpompaa kuin jatkuvatoiminen työpajakonsepti. Tällaisesta teemaviikkotyypisestä toiminnasta on Maaseutuammattiin ry:llä ja Luke Maaningalla jo myös kokemusta.

Maaseutuammattiin ry:n hallinnoimassa Biotalouden mahdollisuudet ja luova yrittäjyys -hankkeessa toteutettiin Maaseutuammattiin ry:n, Luken ja Savonian yhteistyönä kaksi tiedeleirikouluja 2023 ja 2024. Toisen tiedeleirikoulun Luken osuuden veti Kirsi Järvenranta, Nurmet ja kestävä maatalous -ryhmän kanssa ja toisen tiedeleirikoulun Luken osuuden veti Jaakko Mononen Tuotantoeläinten hyvinvointi -ryhmän kanssa. Luken infrapalvelut olivat mukana molemmissa tiedeleirikouluissa myös. Biotalouden mahdollisuudet ja luova yrittäjyys -hankkeen rahoittajana oli Olvi-säätiö. Jokioisilla Elonkiertopuistossa 2024 järjestetty Lasten tiedeviikko on tutkijanäkökulmasta katsellen yhdenlainen teemaviikko; tapahtuman järjestäjille tapahtuman suunnittelu ja toteutus on toki pitkän aikavälin työ. Elonkierron Ystävät ry:n toteuttamaa Lasten tiedeviikkoa rahoittaa tällä hetkellä Suomen Kulttuurirahasto. MURU-hankkeen jatkohankkeessa Huoltovarmuutta ja resilienssiä ruokajärjestelmään (ARMAS-valtakunnallinen maaseutuhanke) on tavoitteena jatkaa koululaisten maataloustietämyksen vahvistamista ja jatkokehittää myös tiedeleiritoimintaa Pohjois-Savossa.

Liitteet

LIITE 1.

Maatalousluonnon monimuotoisuus: **maatilan eläimet**

Pohdittavaa:

- Maatilalla voi olla kotieläintuotantoa, voiko tuotantoeläinten avulla edistää monimuotoisuutta? Jos voi, niin miten? Kuvien avulla voi löytää ainakin kolme tapaa, löydätekö kaikki?

Maatalousluonnon monimuotoisuus: **maatilan viljelykasvit**

- Osa maatiloista on kasvinviljelytiloja, joilla tuotetaan esimerkiksi viljaa, marjoja, puutarhakasveja jne. Myös karjatiloilta kasvinviljely on tärkeä osa tuotantoa. Tällaisilla tiloilla on monia mahdollisuuksia edistää luonnon monimuotoisuutta. Tässä on esitelty erilaisia keinoja. Yhdistäkää oikea kuva ja teksti:

Kasvipeitteiset rivivälit

Kerääjäkasvi
viljakasvustossa

Peltojen piennaralueet

Monimuotoisuuspelto

LIITE 2.

Tapahduman info oppilaille, esimerkkinä Suonenjoki 13.12.2024

Hei!

Maaseutuammattiin ry ja Luonnonvarakeskuksen ARMI- ja MURU-hankkeet järjestävät yhteistyössä Suonenjoen yhtenäiskoulun monialaisen oppimiskokonaisuuden maatalousteemapäivän 9-luokkalaisille keskiviikkona 13.12. Päivän tarkemman ohjelman näet alta!

Aamupäivällä maatalouteen tutustutaan koululla työpajoissa. Iltapäivällä suunnataan tutustumaan maatalouteen tiloilla.

Millaista on lehmän elämä maatilalla? Entä mikä on maidontuotannon merkitys Suomessa? Miten laidunnus liittyy luonnon monimuotoisuuteen? Millaisia ovat Suomessa yleisimmin viljeltyt viljat ja mitä niistä tehdään? Entä mitä marjoja ja vihanneksia Suomessa tuotetaan? Miten herneitä voi kylvää versokasvatukseen? Entä millainen olisi sinun unelmiesi maatila? Paljon kysymyksiä ja aiheita. Näihin teemoihin pääset työpajoissa tutustumaan!

Muistathan pukeutua sään ja ohjelman vaatimalla tavalla! Maatilaretkillä kaikkein hienoimmat vaatteet kannattaa jättää kotiin ja pukeutua lämpimiin ulkovaatteisiin. Tervetuloa mukaan!

OHJELMA KESKIVIKKONA 13.12.2023

AAMUPÄIVÄ

klo 8.00 Työpajat koululla, teemoina:

- viljat
- marja- ja vihannestuotanto
- lehmän elämä ja maidontuotanto
- maatalousluonnon monimuotoisuus
- unelmien maatila.

Työpajojen aikataulu erillisellä paperilla. Työpajojen lopuksi ruokailu klo 11.00–11.30.

klo 11.00 Työpajat päättyy

ILTAPÄIVÄ

Bussi 1

klo 11.30 Lähtö Suonenjoen yhtenäiskoululta (Koulukatu 21, Suonenjoki)

klo 11.40 Saapuminen Suihkosten maitotilalle (Karttulantie 73 B, Suonenjoki)

Ryhmä 1 tutustuu maitotilan toimintaan, tiloihin ja eläimiin. Esittelijänä maatalousyrittäjä Petri Suihkonen.

Toinen ryhmä jatkaa Savon Salaojalle.

klo 11.55 Saapuminen Savon Salaoja Oy:lle
Ryhmä 2 tutustuu Savon Salaojan toimintaan, tiloihin ja koneisiin. Esittelijä yrittäjä Jouni Kolehmainen.

Bussi palaa Suihkosten maitotilalle.

klo 13.00 Lähtö Suihkosten maitotilalta (Karttulantie 73 B, Suonenjoki)

klo 13.15 Lähtö Savon Salaoja Oy:ltä (Tyyrinmäentie 201, Suonenjoki)

klo 13.30 Palautteen anto järjestäjille päivästä omassa luokassa

klo 14.00 Koulupäivä päättyy

Bussi 2

klo 11.30 Lähtö Suonenjoen yhtenäiskoululta (Koulukatu 21, Suonenjoki)

klo 12.00 Saapuminen Vanhatalon tilalle (Kivisalmentie 1582, Rautalampi)

Ryhmä 3 tutustuu Vanhatalon tilan toimintaan, emolehmiin, hevosiin ja muuhun yritystoimintaan. Esittelijöinä maatalousyrittäjät Leena Pakarinen ja Anssi Hänninen.

Ryhmä 4 jatkaa Valolan tilalle.

klo 12.00 Saapuminen Valolan tilalle (Valolantie 150, Rautalampi)

Ryhmä 4 tutustuu Valolan maitotilan toimintaan, tiloihin ja eläimiin. Esittelijänä maatalousyrittäjä Ville Korhonen.

Bussi palaa Vanhatalon tilalle.

klo 13.00 Lähtö Vanhatalon tilalta (Kivisalmentie 1582, Rautalampi)

klo 13.20 Lähtö Valolan tilalta (Valolantie 150, Rautalampi)

klo 14.00 Paluu Suonenjoen yhtenäiskoululle

Lisätietoja: Niina Mäntyniemi, puh. 0400 158 229

Työpajan vetäjien aikataulu Suonenjoella 13.12.2024

SUONENJOKI 13.-14.12									
A-luokka			B-luokka						
8.00-8.30 (30min)	A	MARJA&VIHANNES	8.00-8.30 (30min)	B	LUONTO				
8.30-9.00 (30min)	A	VILJAT	8.30-9.00 (30min)	B	MARJA&VIHANNES				
VÄLITUNTI 15min			VÄLITUNTI 15min						
09.15-9.45 (30 min)	A	MAATILA	09.15-09.45 (30min)	B	VILJAT				
VÄLITUNTI 15min			VÄLITUNTI 15min						
10.00-10.30 (30min)	A	LEHMÄ	10.00-10.30 (30 min)	B	MAATILA				
10.30-11.00 (30min)	C	LUONTO	10.30-11.00 (30min)	C	LEHMÄ				
11.00-11.45 (45min)	A	RUOKA	11.00-11.45 (30min)	B	RUOKA				
C-luokka			D-luokka			G/H			
8.00-8.30 (30min)	C	LEHMÄ	8.00-8.30 (30min)	D	MAATILA	8.00-8.30 (30min)	VILJAT		
8.30-9.00 (30min)	C	LUONTO	8.30-9.00 (30min)	D	LEHMÄ	8.30-9.00 (30min)	G/H MAATILA		
VÄLITUNTI 15min			VÄLITUNTI 15min			VÄLITUNTI 15min			
9.15-09.45 (30min)	C	MARJA&VIHANNES	9.15-9.45 (30min)	D	LUONTO	9.15-9.45 (30min)	G/H LEHMÄ		
VÄLITUNTI 15 min			VÄLITUNTI 15min			VÄLITUNTI 15min			
10.00-10.30 (30min)	C	VILJAT	10.00-10.30 (30min)	D	MARJA&VIHANNES	10.00-10.30 (30min)	G/H LUONTO		
10.30-11.00 (30min)	C	MAATILA	10.30-11.00 (30min)	D	VILJAT	10.30-11.00 (30min)	G/H MARJA&VIHANNES		
11.00-11.45 (45min)	C	RUOKA	11.00-11.45 (45min)	D	RUOKA	11.00-11.45 (45min)	G/H RUOKA		
AIKATAULU RASTEITTAIN/ LUOKKAHUONEITTAIN									
Marja ja vihannestuotanto		Viljat		Unelmien maatila		Lehmä		Luonnon monimuotoisuus	
Kati Rikala		Elina Virkkunen		Hertta Mikkonen		Mira Haapalainen		Kukka Koskinen	
8.00-8.30	A	8.00-8.30	G/H	8.00-8.30	D	8.00-8.30	C	8.00-8.30	B
8.30-9.00	B	8.30-9.00	A	8.30-9.00	G/H	8.30-9.00	D	8.30-9.00	C
9.15-9.45	C	9.15-9.45	B	9.15-9.45	A	9.15-9.45	G/H	9.15-9.45	D
10.00-10.30	D	10.00-10.30	C	10.00-10.30	B	10.00-10.30	A	10.00-10.30	G/H
10.30-11.00	G/H	10.30-11.00	D	10.30-11.00	C	10.30-11.00	B	10.30-11.00	A
11.00-11.45	RUOKA	11.00-11.45	RUOKA	11.00-11.45	RUOKA	11.00-11.45	RUOKA	11.00-11.45	RUOKA

LIITE 3.

Palautetta oppilailta

Palautekooste maatalousteemapäivästä 3.10.2023 Joroisissa

Vastaajana yksi 7. lk

1. Millainen päivä kokonaisuutena mielestäsi oli? Ympyröi sopivin hymiö alta.

1

1

2

5

3 hlöä

2. Mikä päivässä oli mukavinta?

Lähes kaikki
Lehmät
Vierailu ja se viljapiste
Bussimatka
En minä tiedä
Reissu maatilalle
Kun menimme maatilalle, matka
Kun näimme söpöjä eläimiä
Maatilalla olo ja ylämaankarja
Kotiin pääseminen ja ei tartennu opiskella
Bussimatka
Bussimatka

3. Mitä jäi mieleen maatilavierailulta?

Se kun syötin ylämaankarjaa
Lehmät
Eläimet
Bussimatka
Lehmät
Lehmät
Eläimet
Eläimet
Ylämaankarja ja maatilalan omistaja
Että oli tosi kylmä ja tylsää
Matka
Matka sinne

4. Mistä pidit työpajoissa?

En mistään

Multa
Jyvistä ja siitä lehmäjutusta
pH-arvo
En minä tiedä
Kasvien kasvattaminen pihalla
En tiedä, kaikki oli aika hyvin
Kun saimme tehdä kaikkea kivaa ja opin uutta
Oli ihan kivaa
Ryhmätöistä
Oli ihan mielenkiintosisii pajoi
Iha jees pajat
En mistään

5. **Mitä teemapäivän järjestäjät voisivat tehdä paremmin?**

Ei mitään
En tiiä
En tiiä
En tiiä
En minä tiedä
Pelataan jalkapalloa
En tiedä
No vaikka keksiä uusia asioita, joista kertoa :)
Enemmän kivaa ohjelmaa, kuten pelejä tai muuta yhteistyötä
Sekoittaa A, B ja C luokkalaisia
Enemmän bussimatkoja
En tiedä, kun ne teki kaiken hyvin

6. **Vapaa sana – mahdollisia muita terveisiä teemapäivästä:**

No kiitos teemapäivästä
Joo jalkapalloa
Pelata jalkapalloa
Kiitos
En minä tiedä
Hyvä oli
Eläimet olivat söpöjä !!!! <3
Kiitos kaikille järjestäjille!
Kiitos teemapäivästä!
Hyvä asia on, että saan suklaata, kun jaksoin tulla
Oli kivaa
Lisää bussimatkoja
Oli kivaa ou jee

Palautekooste maatalousteemapäivästä 13.12.2023 Suonenjoen yh- tenäiskoululla

Palautetta kerättiin kahdelta ysiluokalta. Vastaajana 35 henkilöä, puolet vieraili maatilalla, puolet Savon Salaoja Oy:ssä

Yhteenveto:

- kaikista työpajoista on tykätty, erityisesti on pidetty Mira Haapalaisen vetämästä lehmäpajasta
- mieleen nuorille on jäänyt vierailu maatilalle, vierailu Savon Salaojalle ja tarjottavat
- toiminnallisuudesta ja ryhmätöistä pidetään, herneen kylvöstä pidetään

1. Millainen päivä kokonaisuutena mielestäsi oli? Ympyröi sopivin hymiö alta.

1

3

28

3 hlöä

2. Mikä päivässä oli mukavinta?

Ei ollut normaalisti koulua
Ei oikeaa koulua
Se, että oli erilainen päivä kuin yleensä
Ruoka
Nähdä lehmiä
Maatilalla käynti
Maatilalla käynti
Kissan ja lehmien silytys
Oppia maataloudesta uutta
Lehmät
Nähdä lehmiä
Mennä Suihkosen maatilalle
Vierailu maatilalle
Maatilareissu
Ei ollut oppitunteja
Ei ollut normikoulua
Ei ollut normaalia koulua
Ne pajat, missä sai tehdä itse asioita
Kun saimme glögiä ja silittää koiraa
Saada tietoa maataloudesta
Kun saatiin glögiä ja piparia. Kun alasta kerrottiin ja kun saatiin nähdä koira.
Saada tietää uusia asioita
Glögi ja piparit, koira, ja kun sai testata koneita
Paljon erilaisia tärkeitä aiheita
Kun ei tarvinnut opiskella kouluaineita. Ja oli vaihtelua.
Erilaiset tehtävät
Että pääsi ajamaan työkoneita

Glögin juominen
Glögin juonti ja vehkeellä ajo
Ajaminen
Koneen ajo
Sai kokeilla työkoneita ja sai glögiä ja piparia
Sai testata koneita
Vierailu Savon Salaojalle
Glögin juonti

3. **Mitä jäi mieleen maatilavierailulta?**

Paha haju ja lehmät
Haju
Paha haju
Siellä haisee
Lehmät ja lemu
Siellä haisi pahalta
Paskan haju
Lehmät on hienoja
Lypsykone
Lehmät
Lehmät ja lemu
Navetan haju
Lehmät ja paha haju
2 miljoona liikevaihtoa
Lehmät
Haju
Paha haju

4. **Mitä jäi mieleen vierailulta Savon Salaojalle?**

Että en ole menossa sinne töihin :)
Joitain asioita, mitä he tekevät eri tavalla talvisin ja kesäisin
Se kun Jossu ja Elina käyttivät niitä koneita
Koira. Kun sai kokeilla koneita.
Koira. Renkaan laittaminen putken ympärille.
Että koneita oli ihan helppo käyttää
Kerto kaikkee kivaa
Että työ siellä on monipuolista.
Koneilla ajo
Glögi, pipari, kuorma-auto, koira
Ajaminen
Koneen ajo
Työkoneiden käyttö
Sai testata koneita ja hyvää glögiä ja pipareita
Koira
Miten ajetaan kaivinkoneella

5. **Mistä pidit työpajoissa?**

Pullasta

Piirtämisestä
Mukavia juttuja oli
Ihan OK
Ryhmätöistä
Monimuotoisuudesta
Sai ite tehä juttuja
Lehmä
Herneiden istutuksesta
Ryhmässä tekemisestä
Ryhmätöistä
Piirtäminen
Viljat
Lehmä
Pulla ja keksi
Pulla
Pulla ja keksit
Ruoka :)
Oppia kasveista ja tehdä joitain töitä
Siitä, että oli monenlaisia pisteitä ja kysymyksiin sai vastauksia
Tykkäsin lehmätyöpajasta ja vastauksista
Eniten lehmäpajasta. Sitä oli kiinnostavinta kuunnella ja tehdä sen pajan tehtäviä.
Erilaisista tehtävistä, esim. maidon testaus.
Kaikesta
Oli erilaisia aktiviteetteja päivän aikana
Ne olivat mukavia ja mielenkiintoisia.
Kivoja, herneenkylvö oli hauskaa
Kaikesta, varsinkin herneiden kasvattamisesta
Maatila
Herneistä
Siistiä
Hieman tylsä
Sai kokeilla kaikkea uutta
Ihan ok
Kun sai istuttaa herneitä
Herneistä

6. Mitä teemapäivän järjestäjät voisivat tehdä paremmin?

Enemmän tekemistä
Enemmän tekemistä
Se, että päivä olisi lyhyempi ja olisi toiminnallisempaa
En tiedä
Ei mitään
Pitemmät välitunnit
Ei mitään
Kaikki meni mahtavasti eli ei mitään
Ei mitään
Ei huutais
Ei mitään
Enemmän tekemistä

Enemmän tekemistä
Hauskempia tehtäviä
Enemmän tekemistä
Enemmän tekemistä
Enemmän toiminnallista
Tämän järjestelyn :)
En tiedä, minulla ei ollut valittamista
Selittää yksityiskohtaisemmin, jos ei ymmärrä
Ei mitään mielessä, mitä pitäis parantaa
Kertoa enemmän työtehtävistä
Vähän enemmän tekemistä, aikaa jäi paljon
Enemmän aiheita
Ei mitään parannettavaa.
Viimeiselle työpisteelle vaikka maan kokeiluja rasiassa
Kaikki oli selvää
Mielenkiintoisempii juttuja
Ei mitään
Ei mitään
Ei oikein mitään
Kaikki meni hyvin
En tiedä
Ei mitään
Ei mitään

7. Vapaa sana – mahdollisia muita terveisiä teemapäivästä:

Kiitos
No, mun lehmäkysymykseen ei vastattu
Kiitos ja hei. Jee!
Ei ole.
Kiitos!
Kiva päivä oli
Kivaa oli
Kiitos
Kiitos päivästä
Kiitos päivästä
Kiitos! <3
Jee. Kiitos
Ei ole
Kiitos
Kiitos hei
Yo, Yo, Yo!
Pidin uuden tiedon saannista. Kiitos päivästä!
Oli hyvä päivä <3
Päivä oli ihan kiva, vaikka ala ei ole minun juttuni
Kiitos oli kivaa!
Oli kivaa
Ihan mahtava päivä. Kiitos kun tulitte järjestämään tämän päivän meille.
Ei ole (+ kukan kuva)
Kiitos

Ihan mukava päivä

Terveisiä kaikille

Oli kivaa, kun sai ajaa, syödä ja juoda (ja yksi sana, josta kirjuri ei saa selvää)

Oli kivaa :)

Suuret kiitokset tästä mukavasta tapahtumasta! :)

Hyvä päivä

**Löydät meidät
verkosta**

luke.fi

Luonnonvarakeskus (Luke) Latokartanonkaari 9, 00790 Helsinki